

φασιν οἱ βοῶντες, παρέβησαν καὶ δότωσαν ἐκ τῶν ἰδίων τὰς δίκαις, ὧν τε ἔσφαλον καὶ ὧν συνεφώνησαν, τῶν δ' ἡμετέρων οὔτε μετέχουσιν, οὐθ' ὄλως ἐν ταῖς συμφωνίαις ταῦτα διαλαμβάνονται· βίοι γὰρ κριτῶν, οὐκ ἄλλων ἀνθρώπων βίοι, τοῖς προστίμοις ἐγκαταγράφονται. Τῆς σῆς τοιγαροῦν συμπαθεστάτης καὶ ἀδεκάστου καὶ ὑπερφυοῦς κρίσεως, βασιλεῦ, διαιτῆσαι καὶ ἀποφῆνασθαι καὶ δανεισταῖς καὶ κριταῖς, ἅπερ ἂν ἐμπνεύσειεν ὁ ἐνοικῶν τῇ σῇ καρδίᾳ Θεός. Ἀστείσμου δὲ χάριν, ὃ κατὰ τὸν Μωυσῆν ἀστείότατε, καὶ εἰς δῆλωσιν ὅπως ὁ σὸς γέρον κατεπειγόμενος ἐξ ἀνάγκης καὶ ἄκων νεανιεύεται καὶ τάδε τῇ ὑπομνήσει ταύτῃ συντέθειται. Ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, ἀνακράζει σοι Λέων δεινῶς δανειστῶν ἐσπαραγμένος μύλαις, Λέων ὁ πάλαι, νῦν δὲ μῦς ὢν, τυγχάνει εἰς γωνίαν δῆπουθεν εἰσδὺς ἀθλίως.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.— Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν μητροπολιτῶν Οὐγκροβλαχίας ἀπὸ μεσοῦντος τοῦ ἰδ' αἰῶνος μέχρι μεσοῦντος τοῦ ἰθ' αἰῶνος, ὑπὸ *K. M. Pállh.**

Ὁ βοεβόδας Οὐγκροβλαχίας Ἀλέξανδρος ἐδήλωσεν ὅτι εἰς τὸ μέλλον ἡ μητρόπολις Οὐγκροβλαχίας θὰ ὑπῆγετο τῇ Μεγ. ἐκκλησίᾳ. Διὰ τοῦ πρὸς τὸν εἰρημένον αὐθέντην καὶ βοεβόδαν Οὐγκροβλαχίας Ἀλέξανδρον γράμματος ἐγνώρισεν αὐτῷ ὁ Π. Κάλλιστος ὁ Α' τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπὸ Μαΐου 1359 συνοδικῆς πράξεως, ἥξίωσε δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεως περὶ τῆς πρὸς τὴν Μεγ. ἐκκλησίαν ἀποστολῆς ὑποσχέσεως ἐνόρκου αὐτοῦ καὶ τῶν παίδων καὶ κληρονόμων καὶ διαδόχων αὐτοῦ βεβαιούντων τὴν Μεγ. Ἐκκλησίαν περὶ τῆς καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀμεταθέτου καὶ ἀπαραποιήτου τῆς νέας τῶν πραγμάτων ρυθμίσεως¹.

Μητροπολίται Οὐγκροβλαχίας ἤροῦντο: I. ἀπὸ μεσοῦντος τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημούσης συνόδου *προτροπῇ* καὶ *ἀδείᾳ* τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Τοῦτο ὠρίσθη ρητῶς διὰ τῆς ἀπὸ Μαΐου 1359 συνοδικῆς πράξεως τοῦ Π. Καλλίστου τοῦ Α'². Ἦρεῖτο δ' ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημούσης συνόδου ὁ Μ. Οὐγκροβλαχίας καθ' ὑπόδειξιν τοῦ αὐθέντου καὶ βοεβόδα Οὐγκροβλαχίας, *γνώμη* δὲ καὶ *εὐδοκία* τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος. Οὕτως

* Ἐξήγησις συντετημένων λέξεων:

A. P. = Acta Patriarchatus Constantinopolitani, edit. Miklosich et Müller.

M. = Μητροπολίτης.

Π. = Πατριάρχης.

Π. Ε. = Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, ἐκδ. ὑπὸ Κ. Δελικάνη.

¹ A. P., 1, σ. 386-388 καὶ Π. Ε., 3, σ. 653-655.

² A. P., 1, σ. 383-385 καὶ Π. Ε., 3, σ. 651-653.

ήρέθη Μ. Ούγκροβλαχίας ὁ Μ. Βιτζίνης Ὑάκινθος ἐν ἔτει 1359¹. Οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες ὑπολαμβάνοντες ὅτι διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἔλαβον τὸ δικαίωμα τοῦ προάγειν ἐπισκοπὰς εἰς μητροπόλεις καὶ μεταθέτειν ἐπισκόπους, ἤσκουν τοῦτο διὰ βασιλικῶν προσταγμάτων, συνεπινεύσεως τῆς ἐκκλησίας, ἣτις κατ' ἀκολουθίαν τούτων ἐξεδίδου τὰς περὶ τῶν τοιούτων προβιβασμῶν καὶ μεταθέσεων συνοδικὰς πράξεις². Οὔτω Κωνστ. ὁ Παλαιολόγος τὸν ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Μ. Μολδοβλαχίας Δαμιανοῦ χηρεύσαντα θρόνον προῦβίβασε καὶ μετέθηκε τὸν ἐπίσκοπον Ἀγαθουπόλεως Ἰωακείμ θελήσει καὶ διακρίσει καὶ τοῦ Π., διὰ τοῦ ἀπὸ Νοεμ. 1448 βασιλικοῦ προστάγματος³.

II. Βραδύτερον ὡσαύτως ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημούσης συνόδου μετὰ προτέραν ὑπόδειξιν τοῦ ἡγεμόνος Οὔγκροβλαχίας, τοῦ ἐκεῖ κλήρου καὶ τῶν ἀρχόντων, μεθ' ὃ οἱ ἐν τῇ αὐθεντίᾳ ἐνδημοῦντες ἀρχιερεῖς κατ' ἀκολουθίαν πατριαρχικῆς ἐντολῆς ἀποκαθίστων τὸν αἰρεθέντα εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον. Οὔτω τοῖς ἐν Οὔγκροβλαχίᾳ ἐνδημοῦσιν ἀρχιερεῦσιν ἐπέμφθη, ἀρχομένου τοῦ ιη' αἰῶνος, πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐκδοσις τοῦ Π. Ἀθανασίου τοῦ Ε' ἢ Κυπριανοῦ περὶ μεταθέσεως εἰς τὴν μητρόπολιν Οὔγκροβλαχίας τοῦ Ριμνίκου Ἀνθίμου ψηφισθέντος Μ. Οὔγκροβλαχίας ὑπὸ τῆς Μεγ. ἐκκλησίας κατ' ἀκολουθίαν ὑποδείξεως τοῦ αὐθέντου Οὔγκροβλαχίας Ἰωάννου Κωνσταντίνου Βασσαράβα βοεβόδα καὶ τῶν ἐκεῖ διατριβόντων πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Γερασίμου καὶ Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου, ὡς καὶ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ⁴.

III. Βραδύτερον δ' ἔτι ὑπὸ τριῶν ἐν Οὔγκροβλαχίᾳ ἀρχιερέων, οἵτινες κατ' ἀκολουθίαν ἐντολῆς πατριαρχικῆς Μ. Οὔγκροβλαχίας ἤροῦντο γενομένης αὐθεντικῆς σκέψεως⁵ τὸν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος, τῶν ἐκεῖ ἐπισκόπων, τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἀρχόντων προκριθέντα⁶, ὃ δ' ἡγεμῶν ἐγνώριζε τὴν ἐκλογὴν τῷ πατριάρχῃ⁷.

Ἡ τοιαύτη πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ ἐντολή, ἐκδοσις καλουμένη 1. ἐζητεῖτο ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος παρὰ τοῦ πατριάρχου⁸. 2. Ἡτεῖτο δὲ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς ὁ ἡγε-

¹ Ὅρα τὴν ἡγουμένην παραπομπήν.

² Ὅρα Κ. Μ. ΡΑΛΛΗ, Περὶ τοῦ τῆς ἐπισκοπῆς προβιβασμοῦ, σ. 11 καὶ τοῦ αὐτοῦ, Περὶ μεταθέσεως ἐπισκόπων, σ. 38, σημ. 1.

³ Ὅρα ἐν Γρηγορίῳ Παλαμᾷ, 2, σ. 78.

⁴ Ὅρα τὸ ἀπὸ 1707 συνοδικὸν γράμμα τοῦ Π. Ἀθανασίου τοῦ Ε' ἢ Κυπριανοῦ ἐν Π. Ε., 3, σ. 383-384.

⁵ Αὐτ. σ. 486.

⁶ Ὅπως ἤρέθη Μ. Οὔγκροβλαχίας εἰς διαδοχὴν τοῦ τελευταίου Γρηγορίου ὁ Μπουζαίου Κοσμάς κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1787.

⁷ Τὴν οὕτω γενομένην ἐκλογὴν τοῦ Κοσμά ἐγνώρισεν ὁ ἡγεμῶν τῷ Π. Προκοπίῳ τῷ Α' διὰ τῆς ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1787 ἐπιστολῆς αὐτοῦ. Ὅρα ἐν Π. Ε. αὐτ., σ. 490-491.

⁸ Τὴν ἀποστολὴν τῆς πατριαρχικῆς ἐκδόσεως πρὸς ἐκλογὴν τοῦ Κοσμά ἤτησατο ὁ ἡγεμῶν

μὼν διὰ τῶν ἐκαυτοῦ ἀρχόντων *καπικεχαγιάδων*¹. 3. Παρεῖχε δ' ὁ Π. τὴν ἀδειαν τινὶ τῶν ἐν Οὐγκροβλαχίᾳ ἀρχιερέων πρὸς τὴν μετ' ἄλλων δύο τῶν ἐκεῖ διατριβόντων ἐπισκόπων τέλεσιν τῶν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν νενομισμένων, ἥτοι τῶν κανονικῶν ψήφων².

Ἡ ἐκλογή καὶ χειροτονία ἢ μετὰθεσις ἐγνωρίζετο τῷ οἰκουμενικῷ Π. ὑπὸ τε τοῦ ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας καὶ τοῦ νέου μητροπολίτου³.

IV. Μητροπολιταὶ Οὐγκροβλαχίας ἤροῦντο καὶ κατὰ τὰς τρεῖς μνημονευθείσας χρονικὰς περιόδους εἴτε μὴ κεκτημένοι ἔτι τὸν ἱερατικὸν βαθμὸν τοῦ ἐπισκόπου⁴, εἴτε ἐπίσκοποι διὰ μεταθέσεως⁵.

V. Εἴτε ἐπὶ τῆς περιοχῆς πάσης τῆς μητροπόλεως, εἴτε ἐπὶ μέρους αὐτῆς, ὁσάκις ὁ Μ. διὰ τὸ μέγεθος τῆς μητροπόλεως δὲν θὰ ἐδύνατο νὰ ἀσκήσῃ τὴν ποιμαντορίαν ἐν πάσῃ τῇ μητροπόλει. Οὕτως ἠρέθη καὶ ἐχειροτονήθη ἐπὶ μέρους μόνον τῆς μητροπόλεως Οὐγκροβλαχίας, μητροπολίτου ὄντος τοῦ Ἰακίνθου, ὁ δικαιοφύλαξ Δανιὴλ

παρὰ τοῦ Π. Προκοπίου τοῦ Α' διὰ τοῦ *καλαράση* ἐπειδὴ δ' ἐφοβήθη ὁ ἡγεμὼν μὴ πάθῃ τι ὁ χθεσινὸς *καλαράσης* ἀπὸ τοῦς εἰς τὰ ἀντίκρυνα μέρη τοῦ Δουνάβεως ἀκουομένους κλέπτας ἠτήσατο αὐτὴν καὶ διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Σεπτεμβρίου 1787 γράμματος, ὁ ὅρα αὐτ., σ. 484-487.

¹ Ὅρα τὴν ἀπὸ 23 Σεπτεμβρίου 1787 ἐπιστολὴν τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τὸν Π. Προκόπιον τὸν Α' αὐτ. σ. 484-487.

² Οὕτω πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐκδόσεως πρὸς μετὰθεσιν τοῦ Μπουζαίου Κοσμᾶ εἰς τὸν μητροπολιτικὸν τῆς Οὐγκροβλαχίας θρόνον ὁ λαβὼν τὴν πατριαρχικὴν ἀδειαν Μ. Δρύστρας Παρθένιος μετ' ἄλλων δύο ἐκεῖ διατριβόντων ἀρχιερέων καὶ δὴ, τοῦ Ριμνίκου Φιλαρέτου καὶ τοῦ Σίδης Γρηγορίου προὔβιβασαν διὰ κανονικῶν ψήφων ἐν τῷ τῆς μητροπόλεως ναῶ τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης εἰς τὸν μητροπολιτικὸν τῆς Οὐγκροβλαχίας θρόνον τὸν Μπουζαίου Κοσμᾶν εἰς διαδοχὴν τοῦ τελευτήσαντος Γρηγορίου. Ὅρα τὴν πρὸς τὸν Π. Προκόπιον τὸν Α' ἀπὸ 23 Σεπτεμβρίου 1787 ἐπιστολὴν τοῦ ἡγεμόνος, τὴν ἀπὸ 11 Ὀκτωβρίου 1787 τοῦ Δρύστρας Παρθενίου (αὐτ. σ. 487-488), τὴν ἀπὸ 11 Ὀκτωβρίου εὐχαριστήριον τοῦ προβιβασθέντος Κοσμᾶ (αὐτ. σ. 488-490) καὶ τὴν ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1787 τοῦ ἡγεμόνος, αὐτ. σ. 490-491.

³ Ὅρα τὴν ἀπὸ 30 Ἰανουαρίου 1823 ἐπιστολὴν τοῦ ἡγεμόνος Οὐγκροβλαχίας πρὸς τὸν Π. Κύριλλον τὸν ΣΤ', δι' ἧς ἐγνωρίσθη αὐτῷ ἡ ἐκλογή τοῦ Γρηγορίου (αὐτ. σ. 517 ἀρ. 254) καὶ τὴν ἀπὸ 28 Ἰανουαρίου ἐπιστολὴν τοῦ νέου Μ. Οὐγκροβλαχίας Γρηγορίου (αὐτ. σ. 517 ἀριθ. 255).

⁴ Οὕτω ἠρέθη Μ. Οὐγκροβλαχίας ὁ ἱερομόναχος καὶ καθηγούμενος τῆς μονῆς Τσισμαίνης Στέφανος εἰς διαδοχὴν τοῦ τελευτήσαντος Θεοφίλου κατὰ Μάτιον τοῦ 1648 (αὐτ., σ. 331), ὁ ἱερομόναχος Γρηγόριος κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1823, αὐτ. σ. 517 ἀριθ. 254.

⁵ Οὕτω ἐν ἔτει 1359 μετετέθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν τῆς Οὐγκροβλαχίας θρόνον ὁ Μ. Βιτζίνης Ἰακίνθος (αὐτ. σ. 651-653), ἐπὶ Π. Ἰωαννικίου τοῦ Β' εἰς διαδοχὴν τοῦ ὑπὸ τοῦ αὐθέντου Οὐγκροβλαχίας Ἰωάννου Ματθαίου Βοεβόδα παυθέντος καὶ ὑπὸ τῆς Μεγ. ἐκκλησίας καθαιρεθέντος Στεφάνου ὁ ἐπίσκοπος Ριμνίκου Ἰγνάτιος κατ' Ἰούνιον τοῦ 1653 (αὐτ. σ. 333), ὁ Ριμνίκου Ἀνθίμος ἀρχομένου τοῦ αἰ' αἰῶνος (αὐτ. σ. 383-384), ὁ Μπουζαίου Δανιὴλ (αὐτ. σ. 423-424), ὁ Ριμνίκου Κοσμᾶς ἐν ἔτει 1787.

ὁ Κριτόπουλος, Ἄνθιμος μετονομασθεῖς¹. Ὁ ἐπὶ μέρος τῆς μητροπόλεως αἰρούμενος ὑπισχνεῖτο ἐγγράφως ὅτι οὐδεμίαν θὰ ἐποιεῖτο ὄχλησιν τῷ Μ. Οὐγκροβλαχίας².

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ.— Τὸ σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ κώδικος ὡς πρὸς τὰ ἐκ συγγενείας κωλύματα τοῦ γάμου, ὑπὸ Δ. Σ. Μπαλάνου.

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν πρὸς τῇ ἐξετάσει καθαρῶς θεωρητικῶν ἢ ἱστορικῶν ζητημάτων προορισμὸν ἔχει, συμφώνως καὶ πρὸς τὸν ὀργανισμόν τῆς, νὰ ἐξετάζη καὶ ζητήματα ἐπασχολοῦντα τὴν σύγχρονον κοινωνίαν, ἐκ τῆς λύσεως τῶν ὁποίων διακλονίζονται ζωτικαὶ αὐτῆς σχέσεις, καὶ νὰ συντελῇ εἰς διαφώτισιν καὶ ἐξομάλυνσιν δυσχερειῶν, διὰ τῆς σημερινῆς μου ἀνακοινώσεως θὰ ἐκθέσω τὴν γνώμην μου ἐπὶ τῶν διατάξεων τοῦ σχεδίου τοῦ ἀστικοῦ κώδικος ὡς πρὸς τὰ ἐκ συγγενείας κωλύματα τοῦ γάμου, φρονῶν ὅτι δι' ἀντικειμενικῆς καὶ ἀκαδημαϊκῆς καὶ μακρὰν πάσης προκαταλήψεως ἀνταλλαγῆς γνωμῶν, δι' ἀνακοινώσεων καὶ μελετῶν, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξευρεθῇ λύσις ἀποτρέπουσα ἀπὸ ἀνεπιθυμητῶν προστριβῶν καὶ παρεξηγήσεων.

Ὅφειλω ἐκ προοιμίων νὰ τονίσω ὅτι θὰ ἐξετάσω τὸ ζήτημα ἀπὸ καθαρῶς θεωρητικῆς ἀπόψεως, δηλ. ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ἄν, ἐφόσον κοινωνικαὶ καὶ πρακτικαὶ ἀνάγκαι ἐπιβάλλουσι τὴν μείωσιν τῶν κωλυμάτων, ἢ ἐκκλησία θὰ εἶχε λόγους, συνεπείᾳ ἀπαρασαλεύτων χριστιανικῶν ἀρχῶν, νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τοῦτο, καὶ ἂν καὶ διατὶ καὶ κατὰ πόσον.

Ἰνα πιστωθῇ κατὰ πόσον αἱ προτεινόμεναι ὑπὸ τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἀστικοῦ κώδικος τροποποιήσεις, ὅσον ἀφορᾷ τὰ κωλύματα τοῦ γάμου³, ἀντίκεινται καὶ κατὰ πόσον ἢ οὐ πρὸς τὰ θρησκευτικὰ θέσμιμα, εἶναι ἀνάγκη νὰ προταχθῇ ἱστορικὴ τις ἐπισκόπησις.

Ἡ ἐκκλησία κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας οὐδόλως ἠσχολήθη περὶ τὸ ζήτημα τῶν κωλυμάτων τοῦ γάμου, ἀρκεσθεῖσα εἰς τὰς σχετικὰς ἀντιλήψεις τῆς παλαιᾶς

¹ Α. Ρ., αὐτ., σ. 533-543 καὶ 535-536 καὶ Π. Ε., αὐτ., σ. 655-656 καὶ σ. 657-658.

² Τοιαύτην ὑπόσχεσιν τοῦ Δανιὴλ τοῦ μετονομασθέντος Ἄνθιμου ὅτι οὐδεμίαν θὰ ἐποιεῖτο ὄχλησιν τῷ Μ. Ὑακίνθῳ ἔρα ἐν Α. Ρ., αὐτ., σ. 532-533 καὶ ἐν Π. Ε., σ. 656-657, τὴν δ' ἀπὸ Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους συνοδικὴν πρᾶξιν τοῦ Π. Φιλοθέου τοῦ Α' ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ καὶ χειροτονίᾳ τοῦ εἰρημένου Δανιὴλ ἔρα ἐν Α. Ρ., αὐτ., σ. 535-536 καὶ ἐν Π. Ε., αὐτ., σ. 657-658.

³ Ἡ συντακτικὴ ἐπιτροπὴ, ἐν τῷ σχεδίῳ αὐτῆς, τὰ κωλύματα γάμου μεταξὺ συγγενῶν ἐξ αἵματος, ἅτινα σήμερον ἐκτείνονται μέχρι καὶ τοῦ ἔκτου βαθμοῦ, περιορίζει μέχρι καὶ τοῦ τετάρτου· τὰ μεταξὺ συγγενῶν ἐξ ἀγχιστείας ἐν τῇ πλάγιᾳ γραμμῇ κωλύματα, τὰ σήμερον μέχρι καὶ πέμπτου βαθμοῦ ἐκτείνονται.